

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:

A kiadóhivatalban átvéve:
 Egész évre... 16 kor.
 Negyedévre... 4 "

Helyben hátsós hordva:
 Egész évre... 20 kor.
 Negyedévre... 5 "

Vidékre postán szállítva:
 Egész évre... 24 kor.
 Negyedévre... 6 "

TISZÁNTÚL

POLITIKAI NAPILAP

Megjelenik minden nap a hét és a hónap utáni napok kivételével

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Nagyvárad, Apáczai-utca 2.

A szerkesztőség kérésekre visszadának vagy megválaszolására nem vállalkozik.

Előfizetések és hirdetések a kiadóhivatalhoz intézendők.

Helyes szám ára 8 fillér.

NAGYVÁRAD, november 29.

Téves utakon.

A politikai sajtópereknek célja csak az lehet, hogy az államhatalom éreztesse a maga erejének súlyát azokkal, a kiknek izgatásai az állam létérdekeit támadják meg.

Mivel nálunk a politikai nemzetegységet a federalizmus nyelvterületekre akarván darabolni, az ellen izgat, nagyon természetes, hogy a federalis nemzetiségi sajtó ellen a politikai pereknek se hoszsa, se vége.

Különösen a szabadelvű rendszer szerette kultiválni a mártírgyártás e fajtáját, szüksége lévén visszaéléseit egy-egy nemzetiségi szenzáció olasztala mögé rejteni.

Igy történt meg, hogy nagyon sok esetben nem a federalis izgatásokat tolták meg, hanem az ellenzéki szellemű, de egyébként jogos kritikát némitották el.

Ez pedig a politikai pörök legszerencsétlenebb fajtája, mert a hatalom éppen az ellenkezőjét éri el vele annak, amit akar. Egy ilyen per hallatlan népszerűséget szerez sokszor igen vékony dongájú politikusnak. Hősökké tesz ügyetlen, de bátor stílisztákat és sokszor jó keresetthez juttatja a hivatásos strohmannokat.

A magyarhoni federalis nemzetiségi sajtó még mindig a liberalizmus érájába képzei magát.

Igy történt, hogy nem régiben Kolozsvárt elítélték Domsát az »Unirea« szerkesztőjét és Pozsonyban Juriga Nandor orsz. képviselőt, a »Katilicke Noviny« szerkesztőjét.

Mindkettő federalis irányban izgatott, s ha felidéztek a harcot, nem panaszkodhatnak jogtalanságról. A federalizmus harc a politikai nemzetegység ellen. Aki harcot provokál, kiteszi magát annak, hogy megverik. Velük ez történt Egyéb semmi.

Nagy baj, hogy értelmes papok sem tudnak már jogos és nem jogos nemzetiségi érdekek között különbséget tenni. A liberalizmus szomorú öröksége a még mindig uralkodó fogalomzavar.

Az emberek nem tudják, mivel tartoznak Istenüknek, hazájoknak, fajuknak. Isten helyett imádják fajukat, fajuk helyett reformálni akarják hazájukat. Az építkezést a tetején kezdik. Erős kulturál biró gazdag népfajokat egy politikai nemzeté fűzött az ezeréves történelmi fejlődés egysége. Hogy a politikai nemzet egy maradjon, az az alkotó népfajok érdeke is, mert az ő kulturális és gazdasági jólétüket csak ez a politikai egység magyar nemzeté való tömörülés tudja megvédeni. Ezer éve már mindig így volt. De a modern liberális fogalomzavar nem engedi, hogy ezt a nemzetiségi sajtó federalista vezetői belássák.

Mi sajnáljuk, hogy katolikus papok is belékerülnek a nemzetet nyelvek szerint megosztó politikusok táborába, de

bármily nagy a sajnálat, el kell ismerünk, hogy az államhatalom úgy védi meg magát, ahogy éppen tudja.

Az esetből azonban vonjuk le a tanulságot.

Nem jó odahagyni Krisztus tanítását és úgy csinálni politikát. Aki federalis irányban izgat, annak a magyarságot gyűlöletessé kell tennie, akarja, vagy nem akarja. Aki pedig gyűlöli, annak igaza nem lehet. Ha valaki megtámadja azt a gyűlölködő és csufoló hangot, a melyet a sajtó egy része a jogos nemzeti érdekekkel szemben is használ, annak éppen ezért nem szabad ugyanazon köpdőső és gyűlölködő hangba belélesni. Ezért van az, hogy katolikus papi politikusok végtetekért magukat nem exponálhatják. Egy katolikus papnak tudnia kell azt, hogy egy federalis Magyarországon a katolikus egyház élete lehetetlenné volna téve, a nemzetiségi vilongásokat az egyházba bevinni annyi, mint megszegni az oltárnál fogadott papi esküt.

A nemzetiségek kulturális és közgazdasági érdekeit csak tudással és szeretettel lehet szolgálni, meg nehéz munkával. A federalizmus a nemzetiségek örökös harcát és hátramaradását jelenti. Ezért védelmezi az államhatalom az ilyen izgatások ellen a polgárok egyetemeségét.

Sürgessük tehát a minél alaposabb papi képzettséget, a minél szigorubb katolikus szemű nevelést, mert min-

„TISZÁNTÚL“ TÁRCZÁJA.

Vaskoh község monographiája.*

Vaskoh kisközség Biharmegye délkeleti szegletében, a hasonnevű járás közepén fekszik.

E község, mely a községek rendezése előtt mezőváros volt, eléggé tágas völgyben terül el, a völgy keleti szélén a Nagy-Bihar havas előhegyei, nyugati oldalán a vaskohi hegyek emelkednek.

A völgy és a község közepén a Fekete-Kőrös fut végig délszaki irányban, mely folyó itt még csak a kezdetének elején van s így nem nagy vízbőségű, de áradások alkalmával nagy esése miatt sokszor érzékeny károkat szokott okozni.

A község, bár lakóainak a száma alig 800, melyből 180 magyar, a többi román

* A Magyar Gazdák Szemléje legutóbbi füzetéből.

anyanyelvű, igen csinos és gyönyörű vidéke van.

Épületeinek nagy része kőből épült, zsindelelyvel vagy cseréppel fedettek, utcai egyenesek s tisztántartásukra gond fordítatnak.

Van benne szolgabírói hivatal, kir. járásbíróóság, posta, távirtda és távbeszélő-hivatal, pasuti állomás, csendőrségi őrs és pénzügyőri szakasz, gyógyszerár s több, nagy városnak is becsületére váló kereskedése.

A nagyvárad latin szertartású püspök vaskohi uradalmának is a központja Vaskoh, mely uradalom az egész járás területére mintegy 40.000 hold nagyságban terjed ki.

E roppant nagyságú birtoktest azonban kizárólag erdő és erdős legelőkből áll s így a a nevezett uradalom itt csak erdőgazdaságot üz.

A magas hegyek, az északnak nyíló völgy klímáját hűvösebbé teszik, mint a milyen a hasonló szélességi fok alatt fekvő sok vidék

éghajlata s így a kényesebb természetű növényeknek a termesztése problematikusabb is, mint másutt, de azért mostohának még sem mondható az, mivel a község határán szép n diszlenek úgy az őszi, mint a tavaszi veteemények s gyümölcsöseiben különösen a nemes fajtájú almafélék, a berzencei szilva s különösen a dió hálásan fizetik meg a gazda fáradozásait.

A milyen kicsi a község lélekszáma, ép oly kicsiny a határa is. Az egész nem tesz többet ki 1252 kat. hold s 270 □ ölet.

Ebből a területből:

1. Szántó	333 hold, 421 □ öl
2. Kert	21 » 1406 »
3. Rét	133 » 949 »
4. Legelő	93 » 96 »
5. Erdő	550 » 834 »
6. Terméketlen	119 » 1364 »

Összesen: 1252 hold 270 □ öl

E számban benne van az uradalomnak a

Sirolin

Emeli az étvágyat és a testhelyet, megszűnteti a köhögést, váladékot, éjjeli izzadást.

Tüdőbetegségek, hurutok, számköhhögés, skrofulozis, influenza

ellen számtalan tanár és orvos által naponta ajánlva.

Mint hogy értéktelen utánzatokat is kínálnak, kérjen mindenképp „Roche“ eredeti csomagolást.

F. Hoffmann-La Roche & Co. Basel (Svájc).

„Roche“

Rövidítő orvosi rendelésre a gyógyszerárakban. — Ám Gyógyszerárakban. — Ám Gyógyszerárakban.

den nemzetiség kulturájának a kath. egyház volt az édes jó anyja. Aki gyűlöl, ezt a jó anyát szomorítja meg.

Mily nagy teret ad a jogvédelemnek a hazaszeretet és mily ingoványos talajra viszi a jogvédelmet a pogányság feléledő fajgyűlölete! Oda kell hatni, hogy mindkét szertartású katolikus papság jól megtudja választani a maga útját, hogy ne menjen a gyűlölet után senki. Nem nekünk való, nem hozzánk méltó a gyűlölködés utain járni.

Gedeon.

Mese a létszámemeléstről. »Az Ujság« a következőket írja:

A napokban a minisztertanácsban a következő előterjesztést tette Polónyi:

1907. június nyolcadikán lesz negyven éve, hogy I. Ferenc Józsefet magyar királyiá koronázták. Ezzel az alkalommal rendeztessék Budapesten nagyszabású attrakciókban bővelkedő ünnepség, amelyre meghívják az európai udvarokat. A király jelenjék meg a parlament kupolacsarnokában, fogadja itt a képviselők és főrendek hódolatát és a jubiláris trónbeszédben tegyen nemzeti engedményeket. Még pedig négy új gyalogezred létesíttessék, amelyeket Mátyás király. Hunyadi János, Nagy Lajos és Kálmán király nevével kereszteljenek el. Ezek az ezredek magyar zászlókat is kapnak.

Két új huszárezred létesíttessék a közös hadsereg keretében és ezek a Rákóczi, illetőleg a Thököly nevet kapják. Ennél a két huszárezrednél a kommandó magyar legyen.

A minisztertanácsban örültek a kabinet tagjai, hogy végre megtalálták a módját az ujonclétszám felemelésének. Egyedül Kossuth Ferenc jelentette ki, hogy bár nem fog akadályokat gördíteni a dolog elé, de a nevére való tekintettel akkor ki fog lépni a kabinetből — megrongált egészségére hivatkozva.

Azonban Josipovich Géza horvát miniszter kijelentette, hogy a horvátoknak is kell valami — nemzeti engedmény.

— Csinálunk egy Jurisich-ezredet — kiáltott fel Polónyi és a dolog el volt intézve.

A minisztertanács ezt az előterjesztést nyomban megszövegezte, természetesen német nyelven és egy példányt a király, a másikat Schönauich közös hadügyminiszter, a harmadikat

pedig Hötzenndorfi Conrád, az új vezérkari főnök elé terjesztették.

A generalissimus rögtön megadta a beleegyezését, melynek ellenében tizennyolc gyalog-, két huszár- és négy tüzérezredet kap a nyáron a magyar parlamentől.

Hogy az Ujság hire kacsa, az kétségtelen. Bolgár Ferenc honvédelmi államtitkár kerekén kijelentette:

mindenről nem hallottam és nem tudok semmit.

Kossuth Ferenc kereskedelmi miniszter kijelentette, hogy »Az Ujság« híreből egy szó sem igaz. A minisztertanácsból különben senki sem kaphat híreket és ha kaphatna is, akkor sem ilyet, mert a minisztertanács még a létszámemelés kérdésével komolyan nem foglalkozott és a kérdés egyáltalában nem aktuális.

Budapest, nov. 29. (Saját tud. táv.) Egy reggeli lap híradása nyomán a közvéleményfelrevezetésére a katonai létszámemeléstről teljesen valótlan hírek jelentek meg a sajtóban. A Magyar Távirati Iroda e híresztelésekkel szemben fel van tartalmazva annak kijelentésére, hogy a létszámemeléstről szóló hírek elejétől végig merő koholmány, abból egy árva szó sem igaz. A létszámemelés kérdése minisztertanácsban soha szóba nem került.

Az alkotmánypart értekezlete. Fővárosi tudósítónk jelenti: Az alkotmánypart ma este 5 órakor értekezletet tartott. Ezen az értekezleten ismertette Darányi miniszter Kmetty képviselő interpellációjára adandó válaszát a totalizátorról. Az alkotmánypart mai értekezletén nagy óvációban részesítették Andrassy Gyula grófot azért a beszédeért, amelyet a képviselőházban a nemzeti kérdésről mondott. Az értekezlet elhatározta, hogy az Andrassy-szobor leleplezésén vasárnap testületileg vesz részt, hogy evvel is dokumentálja ragaszkodását, melylyel apjáért a fiu iránt is viseltetik.

A tanítók Apponyinál. Fővárosi tudósítónk jelentése szerint a tanítók egy küldöttsége ma Apponyi miniszternél tisztelgett helyzetük javítása érdekében. Apponyi válaszolva a küldöttség szónokának beszédére, kijelentette, hogy a tanítók helyzete javítását célzó javaslata utolsó munkálatait most végzik. Az általános gazdasági helyzet miatt tulságos ígéretek nem tehet, de már a jövő évben a tanítók helyzetét annyira javítani fogja, hogy a tanítónomorról szó sem lehet. Majd ha az ipar fellendülése folytán az ország általános jóléte emelkedni fog, e jólétben a hazai tanítóság is részesülni fog. Addig folytassák hazafias munkájukat s valláserkölcsi alapon neveljék a nevelésükre bízott nemzedéket. A küldöttség még Kossuthnál is járt, ahol kérték, hatna oda, hogy a felekezeti tanítók fizetésben, nyugdíjban az állami tanítókkal egy tekintet alá essenek és a felekezeti tanítóknak kedvezményes vasuti menetjegyet engedélyezzen. Az elsőre Kossuth ígéretet tett, a másikkra azonban tekintettel, hogy ez legaiább 40 ezer kedvezményes jegy kiadását jelent, nem tett biztató ígéretet.

ORSZÁGGYÜLÉS.

A képviselőház ülése.

Budapest, november 29.

Elnök: Fusth Gyula.

Az elnöki előterjesztések után rátér a Ház a kereskedelmi tárca költségvetésének folytatóságos tárgyalására.

Sziklai Ottó: Bizalommal viseltetik a kormány iránt, elfogadja a költségvetést. Szóvá teszi, hogy a tanítók, kiknek szükségük van világméretre, nem kapnak kedvezményes vasuti jegyet. Fontosnak tartja, hogy a közlekedést olcsóbbá tegyék és sűrűbbé, hogy az ország egyes vidékei termékeiket kicserélhessék. Különösen Pozsonyot kellene ez uton közelebb hozni Budapesthez, hogy ne gravitáljon az Bécs felé. Egyáltalában az ország nyugati vidékei és

vaskóhi határra eső 281 hold s 629 □ öl területű birtoka is, mit ha a főösszegeből levonunk, kitűnik, hogy a kiscgazdák tulajdonában 970 hold s 1241 □ öl birtok van.

Ezek elsorolása után egyenesen át lehetne térni a községünkben létező gazdasági viszonyok leírására, de ezt mégis elodázom egy kissé s előbb a község multját vázolom.

Amint ezt Bunyitayrak »A nagyváradi lat. szert. püspökség története« című művében több helyen olvasni lehet és amint a Vaskóh községgel majdnem összeépült Kerpenyét község levelesládájában őrzött s 1370-ben kelt okmány bizonyítja, Vaskóh község már az Anjouk korában mint urbéres község szerepelt s így egyike az ország legrégebb községeinek.

Hogy az akkori időben még egészen ősvadont képező ezen vidéken letelepülés történt, azt nem a föld Kánaán természetete, hanem a Vaskóh körül elterülő hegyekben rejlő arany, ezüst, réz, de leginkább a kitűnő vasérc okozta.

Az első letelepülők tehát úgy Vaskóhn, mint a környékbeli községekben nem annyira a földnek megművelése miatt, mint inkább a bányák kiaknázása s az azokból nyert termékek feldolgozásáért jöttek ide.

S amint a maig is fenmaradt családnevek mutatják, ezen letelepülők német, magyar, francia, sőt tatár nemzetiségűek lehettek (pl. Janer, Lengre, Mikula, László, Musseth, Hászán, Deliman stb.), kik időnk folytán azonban teljesen eloláhosodtak.

A bányászat és az ezekből nyert termékek feldolgozása lévén főfoglalkozása Vaskóh és a környékbeli községeknek, a földművelést és baromtenyésztést századokon át csak mellékfoglalkozás gyanánt üzte a nép.

Elmondható, hogy egész a mi időnkig a vaskóhi nép inkább volt bányász, kovács, fuvaros, mint földművelő, amennyiben a java munkaerő a legutóbbi időkig a vasbányákat művelte, az azokból nyert termékeket az ősrégi vaskóhi hámorokban, vagy a saját otthonában felállított primitív műhelyében különféle eszközökkel feldolgozta s az így elkészített vasárukkal az ország messze vidékein házaló kereskedést üzött.

A hámorok és az egyes műhelyek századokon át rengeteg lát fogyasztván, a kiirtott erdők helyén mindinkább szaporodtak a földművelésre alkalmas területek is és így hovatovább a földművelés is folytonosan beilleszkedni kezdett a Vaskóh és vidéke népének foglalkozási körébe.

Kizárólag azonban ezzel a népesség csak akkor kezdett foglalkozni, midőn elkövetkezett az az idő, hogy a vízi erőre berendezett kis hámorokat agyonnyomták a gőzerőre berendezett nagy vasgyárak s a primitív berendezésű műhelyek termékeit majdnem feleslegessé tették a modern berendezésű műhelyek s képzett szakmunkások készítményei.

A vaskóhi lakosságnak szerencséjére számarányához képest ekkor már volt annyi föld-

birtok a kezében, hogy a földművelés után szükségösen megélhessen.

De csakis, hogy megélhessen.

Az a jólét, melyben eddig a virágzó vasipar által része volt, legalább is hosszú időkre eltűnt.

Amíg ugyanis addig Vaskóhról és környékéről évenként 300—400 vasáruval megterhelt fuvar indult el, hogy az ország különböző részeiben, főleg az Alföldön portékáját értékesítse és ugyanannyi jött vissza pénzzel és gabonával megrakodtan; most egyszerre az elhanyagolt földművelésből kellett megélnie a lakosságnak.

Vaskóh község lakosságának életrevalósága mellett bizonyít az, hogy a krízis dacára sem ment tönkre s hogy új helyzetébe hamar beletalálván magát, képes volt, és képes ma is pusztán a földművelésből és baromtartásból megélni.

Hogy hogyan? . . . arra talán legcélszerűbb lesz, ha földműveléssel foglalkozó gazdáink közül egy középbirtoku kiscgazdának birtoka nagyságát, gazdálkodási rendszerét, életszükségeit s más egyéb életviszonyait a tényeknek megfelelőleg itt elsoroljuk, mivel ezen adatok alig valami módosítással az összes vaskóhi földművelő gazdákra ráillik, de ráillik az egész járás gazdálkodóira is.

E földművelő neve Benye Morár Sándor.

(Vége köv.)

Budapest között szükséges gyakoribb vasuti érintkezést létesíteni.

Pető Sándor az alsóbb ügyosztályok érdekeinek istápolásáról beszél. Elismeri a kereskedelmi miniszter programjának e tekintetben való tartalmasságát, a multhoz képest való fejlődését. A sztrájkotörvényről szól aztán. Elismeri, hogy a sztrájkok károsan hatnak az ipari tevékenységre. Ami sztrájkunknak Bécs veszi hasznát, mert ezalatt versenytárs nélkül van. — A kisiparos nem bir annyi szociális terhet, mint a napiparos, ebből egy részt az államnak kell viselnie. A sztrájkok okait fejtegeti, melyek közt első helyen áll a drágaság.

A drágaságok okai pedig nagy részben a kartellek. Szól a vas-, szénkartellról. Ezek 30—40 százalékkal emelik az árakat. Szól a lakásdrágaságról. A munkás jövedelme negyed-részt kénytelen lakásra fordítani. Nem a sztrájkok okozzák a drágaságot, hanem a drágaság idézi elő a tulsok sztrájkot.

Lázár Pál: Az igaztók!

Pető Sándor: Arról beszéljen a képviselő ur: A bankok irodáiban jutnak össze a kartellek számai. A tőkének is vannak visszaélései. A munkásoknak nincsenek érdekképviselőik sehol, ezért főlegyerük a sztrájk. Küzdeni kell a sztrájk ellen, de nem helyesli, hogy kivételes törvénnyel, a sztrájkotörvénnyel harcoljanak ellene. Akkor kivételes törvény kellene az élelmiszereket drágító kartellek ellen is. A sztrájk szabadságát mindenki elismeri. A munkaszabadság védelmére vannak intézkedések a büntetőtörvényben, minek tehát új törvény. A sztrájkotörvény eszméje nem magyar. német példa lebeg erre nézve előttünk. A munkaszabadsága ellen tesznek azok a munkaadók is, kik az egy helyen sztrájkoló munkást egy más ipartelegen nem fogadják el. (Zaj.)

Lázár Pál: Ezek csak újabb sztrájk ellen védekeznek!

Pető Sándor: A tulsok sztrájkokat muló bajnak tekinti, mely a munkásság haladásával eltűnik. Erős munkás- és munkaadó szervezetek, kollektív intézkedések orvosszerei a bajoknak.

Bernáth István: Reflektál Pető beszédére. Nem szolt Pető arról, hogyan lesz sztrájkotörvény nélkül megvédve a munka szabadsága. Pető még ismeretlen törvényjavaslatot kritizál. Elfogadja a költségvetést; látja, hogy a kereskedelmi miniszter méltányolja a gazdasági ágak harmoniáját. Tekintettel van a miniszter a szociális követelményekre. Megnyugtatja a programja a kisipar sorsára nézve is. Szól a drágaságról melyet részben a sztrájkok idéznek elő. Elismeri, hogy a sztrájkok egy része ebből származik, de a sztrájkok siker esetén nem hozzák meg a várt eredményeket. Határozati javaslatot nyújt be, hogy a kormány foglalkozzék a drágaságok kérdésével, annak okaival, orvoslásával.

Elnök az ülést tíz percre felfüggeszti.

Szünet után.

Szterényi József államtitkár: A magyar kormány és a hadügyminiszter között a hadsereg szállítására nézve megegyezés jött létre a magyar ipar érdekeinek teljes megóvásával. Évtizedek óta tartó nehéz küzdelmek eredménye ez, mert az osztrák kormány még most is arra törekedett, hogy Magyarország a hadsereg mezőgazdasági, Ausztria pedig ipari szükségleteit elégítse ki. Felolvassa szöszeriuti szövegében a magyar kormány és a közös

hadügyminiszter között létrejött megállapodás egész szövegét.

A hadsereg rendelkezéseinek ellenőrzése céljából a megfelelő nyilvántartást vezetnek. Hogy a magyar ipar a megrendelésekre kellőképen előkészülhessen, azok mennyiségéről a kormányt a hadvezetőség előre idejekorán tájékoztatni fogja. A haditengerészet megrendeléseinél, mivel Magyarországon hadihajót még nem építenek, gondoskodni fog a tengerészeti parancsnokság arról, hogy az osztrák szállítók legalább az anyag beszerzésénél a kvóta arányában vegyék tekintetbe a magyar ipart. Nagy elismeréssel nyilatkozik Schönaich hadügyminiszternek a tárgyalások során tanúsított előzékenységéről.

Ami a végrehajtást illeti, a miniszterium a legéberebb ellenőrzést gyakorolja s mondhatja, hogy a közös hadügyminiszterium katonai pontossággal hajtja végre a megállapodásban elvállalt kötelezettséget.

Ezután rátér a sztrájkotörvény kérdésére, melyet — ugymond — Pető képviselő igen érdekesen fejtegetett. Csakhogy téves kiindulási pontot használt s így a konklúzió is téves. Egy kivételes törvényről beszélt, holott ilyet a kormány nem tervez. Igenis terve a kormány a munkabeszüntetési és békéltetési eljárás kérdésének rendezése. — Biztosítani akarja a munka szabadságát és korlátok közé akarja szorítani a terrorisztikus eljárást. A sztrájkotörvényt feltétlenül és sürgősen szabályozni kell, mert különben soha sem lehetünk nagy ipari állam. Nálunk a sztrájkmania előbb tört ki, mint ahogy iparunk volt. Ipari államot nem tud elképzeni a sztrájkkérdés rendezése nélkül. A munkások terrorizmusával szemben a munkaadóknak kell védelmet nyújtani és viszont. — Helyes, hogy a munkásoknak teljesen kifejlett szakegyesületeik vannak, ám ezért a terrorizmust nem szabad megengedni.

Hangsúlyozza, hogy az új törvényben nem lesz semmi retrográd irányú intézkedés, hanem igenis lesz védelem a terrorizmus ellen azoknak a munkásoknak részére, akik dolgozni akarnak.

Elismeri, hogy a kartellek körül is vannak visszaélések. Ezzel a kérdéssel is foglalkozik a kereskedelmi és igazságügyi kormányzat.

Felkiáltások: Hát az aratósztrájkokról miért nem beszél?

Szterényi József államtitkár: Kérem, az nem tartozik a kereskedelemügyi tárca körébe. (Helyeslés.)

Vászonyi Vilmos: Azzal az igazságügyminiszteriumban foglalkoznak. Ott aratnak mindig! . . . (Derültség.)

Szterényi József államtitkár: Igaz, hogy a drágaság egyik oka a sok sztrájk, de viszont a drágaság a sok sztrájk a következménye. Ismétli, hogy a sztrájkotörvényt rendezni kell.

Szól ezután a munkáslakások építéséről s kijelenti, hogy a kormány az anyagi támogatástól sem riad vissza, csak jó munkáslakások építtessenek. Ámde a szervezett munkások ellene vannak annak, hogy a munkáslakások építésének ára levonassék a munkabérek-ből. (Zaj.)

A kereskedelmi kormány mindent megtesz a kisipar érdekében. Általában azt hiszi, hogy a kereskedelmi miniszterium szociálpolitikai téren nem tesz olyat, amit retrográdnak lehetne nevezni. Elfogadja a költségvetést. (Elnök helyeslés.)

Zakariás János: Elismeréssel szolt Kossuth

liberális programjáról és azt elfogadva, azt a meggyőződését fejezi ki, hogy a program az egész nemzet helyeslésével fog találkozni. Beszél a munkáskérdésről és iparoktatásról. Majd főlemli azt az anomáliát, hogy osztrák iparcikkek magyar bélyeggel ellátva jönnek be a külföldről. Erre nézve erélyes intézkedést kér.

Elnök megállapítja a holnapi ülés napirendjét s az ülést berekeszti.

UJDONSÁGOK.

Tisztelettel felkérjük vidéki előfizetőinket, hogy úgy hátralékban levő, valamint a jelen negyedre szolt előfizetéseiket mielőbb beküldeni sziveskedjenek, hogy a lap szétküldésében fennakadás ne történjék.

* **Együttes ülés a városházán.** Nagyvárad város pénzügyi, szépészeti és közlekedési szakbizottsága december hó 5-én délután 3 órakor együttes ülést tart a városházán.

* **Az Andrássy-szobor leleplezése.** Gróf Andrássy Gyula szobrának leleplezésén Biharvármegyéből a következők fogtak részt venni. Miskolczi Ferenc dr alispán vezetése alatt Széchényi Jenő, Balázsházy Iván, Baranyi András, Pallay Lajos, Teledey József, Olasz Elemér, Schwartz Ferenc, Beöthy László, Lovassy Ferenc, gróf Zichy Ödön, gróf Tisza Kálmán, Szikszay Lajos, Des Echerolles Kruspér Sándor és Gilbert, Markovits Antal, Papp János, Szunyogh Szabolcs és Böllönyi József.

* **Villamos vasut a Gilányi-utcán.** A nagyvárad városi villamos vasut társaság által kiépítendő Gilányi-utcai vonal közgazgatási bejárását tegnap délelőtt tartották meg, Finaly Lajos vasuti és hajózási főfelügyelő elnöklete alatt. Eredetileg csak a Heller-szeszgyárig akarták a vágányt kiépíteni, de később felmerült a terv, hogy egészen a Gilányi utcai vámházig kiépítik s személyforgalomra is berendezik. Az egész vonalát bejárták s csupán dr Tóth Ferenc, Hankovits és Komzsik, a fürdő vasut engedményesének képviselője tiltakozott a villamos vasut ilyen kiterjesztése ellen. Egyidőre csak a Heller gyárig építik ki a vonalat, s ha a Pece és ezzel kapcsolatban a Gilányi-utca utteste rendezve lesz, kiépítik a vasutvonalat a vámházig.

* **A tüdőbetegek javára.** A tüdőbetegek részére felállítandó rendelő intézet ügyében erősen buzgólkodik a bizottság. Tegnap özv. Des Echerolles-Kruspér Sándorné urnő lakásán a bizottság értekezletet tartott, amelyen özv. Des Echerolles-Kruspér Sándorné, a távollevő özv. b. Gerliczy Félixné és a biharmegyei nőegylet képviselőjében özv. Grunwald Henrikné, Nadányi Károlyné. ifj. Schwartz Ábrahámné és dr Gerő Sándor voltak jelen. Az értekezleten elhatározták, hogy december hó 8-án délután 5 órakor a Keresk. Csarnok nagytermében, a katona zene sétahangversenye mellett teadélután rendeznek, a rendelő intézet javára, egy korona belépti díjjal. Kapcsolatosan megemlítjük, hogy a jogász ifjuság egyrésze által a tüdőbetegek rendelő intézete javára rendezett Bakfis estély jövedelme tejében 140 koronát tegnap adtak át a polgármesternek.

* **Betiltott házalás.** A vármegyék egymásután hozzák meg intézkedéseiket, melyek alapján a belügyminiszter egyes helységekben a házalást eltiltja. Leginkább az üdülő helyeket szokta megtiltani a házalók serege, és ez által nem csak a közönség nyugalmát, de a közbiztonságot is veszélyeztetik. Legujabban Siófokon tiltotta be a belügyminiszter a házalást és erről az ország minden törvényhatóságát értesítette.

* **Kihallgatás a királynál.** A király tegnap délelőtt 10 órakor a budai királyi várpalotában általános kihallgatást adott, amelyen megjelentek: gróf Nádasdy Ferenc, dr. Wlassics Gyula, gróf Szechenyi Miklós nagykövet, gróf Karácsonyi Jenő, Ludvig Gyula államtitkár és gróf Wolkenstein Oszwald valóságos belső titkos tanácsosok, Tóth János, Szalay Péter, Makfalvy Géza és Rapaics Radó államtitkárok, Hosszu Vazul görög-katolikus püspök, Laszy József kir. táblai elnök, Stetina József és Csernovics Diodor miniszteri tanácsosok, báró Feilitzsch Berthold közigazgatási bíró, gróf Hadik Miksa követségi tanácsos, Petiorek Oszkár altábornagy, Weiss Ágoston vezérőrnagy, gróf Bissingen Náudor, Prager Rezső, Badics Antal és Fabin Lajos ezredesek, Egy Kálmán és Illyés Károly kuriai bírák, Gulner Gyula, Bittó Dénes, Erreth János, Fáy Gyula, Glatz Antal, Justh Ferenc, Meskó Sándor, Osztrólsky Miklós, Palugyai Mór, Ugron Gábor, gróf Vay Gábor és gróf Wass Béla főispánok, Tarnay Gyula alispán, dr. Dudek János, dr. Hanuy Ferenc és Mihályfi Ákos egyetemi tanárok stb.

* **A szárnyasok vámdija és helypénze.** Moga Károly és társai bihar-püspöki lakosok szárnyas-állatokkal kereskednek a nagyváradai piacon. A behozott állatok uton a vámsorompónál vásárvám és piaci helypénz címén 2—2 fillért szednek tőlük. Ez ellen a tanács-hoz intézett beadványukban felszólalnak, s hivatkoznak arra, hogy a vámdijszabályzatban a szárnyasállatok nincsennek felvéve, továbbá nem tartják jogosnak, hogy a piaci helypénzt a vámsorompóknál szedjék be. A városi tanács a beadványra nézve a főszámvevőtől kért véleményt, aki helyesnek tartja a vámdij és helypénz szedését. Ez eddig helyes volna, mert az idegen kofák úgy sem járulnak mással Nagyvárad város közszükségletének fedezéséhez s a beszédett összeg sem magas, de elvileg különös a főszámvevő indokolása. A vásárvám díj-szabás 7. tételére hivatkozik, amely szerint minden kisebb marháért, mi alatt t. i. szopós borjú és csikó, sertés, malac, juh, birka, kecske, bárány s »több e félek« értendők. Véleménye szerint tehát a szárnyas jószág ez alá a »több e félek« alá veendő. Tehát egy drb csirke után annyit kell fizetni, mint egy borjuért, csikóért, sertésért. Itt talán még sincs meg az arány. A helypénznek a vámonknál való szedését azért helyesli a főszámvevő, mert a behozott állatok egy tekintélyes részét a piac elkerüléseivel, az utcákon adják el s így ezek nem fizetnének Nagyváradon az eladás után semmit.

* **Kinevezés.** A nagyváradai kir. itélőtábla elnöke a vezetése alatt álló kir. itélőtábla kerületébe Boglutz László ideiglenes minőségű díjtalan joggyakornokot ideiglenes minőségű díjas joggyakornokká nevezte ki.

* **Kutyapécér a korzón.** Ritka nemes szórakozásról gondoskodott tegnap a főkapitány a Fő utcán sétáló közönség számára. Kirendelte a városi gyepmestert a segédjével és teljes felszereléssel, ezek aztán végigszáguldoztak a Fő-utcán és működtek. Kivont dróttal támadták meg a kutyákat, azok visítva rohantak a sétálók közé, okozva olyan kavargást, a minő kevés akad. A drótra akadt kutyát aztán minden sivalkodása dacára diadalmasan hurcolták végig a sétáló közönség közt, egészen a kocsiig, míg végre egy órai ebvadászat után a zsákmánnyal diadalmasan elvágtattak. — A közönség általános felháborodással vette tudomásul az undorító jeleneteket, a melyekkel felsőbb rendeltre a korzót elcsufítani sikerült. Egy leleményes ur aztán megtalálta a dolog nyitját: a főkapitány ur azért rendelt éppen az esti korzó idejére és éppen a Fő-utára kutyá-

hajszolást, hogy a magasabb rendészeti szempontoknak megfelelőleg, Olasz forgalmát áttejelje Ujvárosra . . .

* **Légbe röpült gyár.** Dortmundból jelentik: Az ammen-i roborit gyárban tegnap este két nagy robbanás volt, melynek következtében a gyár a levegőbe röpült. Az egész gyár romokban hever és még Dortmundban is majdnem az összes házak ablakai betörték. A halottak számát még nem tudják. Éjjelig 5 halottat és 80 sebesültet huztak ki a romokból. A mentést nem lehet folytatni, mert újabb robbanástól félnek. — Az eddigi adatok szerint reggelig 40 halottat és 200 sebesültet találtak. Az egyes testrészeket s szomszéd községben találták meg. A helységben egyellen egy ház sem maradt épen. Ma reggel hat órakor újabb robbanás volt. A katasztrófa terjedelméről még nem lehet tiszta képet alkotni.

Újabb jelentések szerint egész Ammien rom. A robbanás következtében egész utcasorok dőltek össze. A gyár eltűnt a föld színéről. A német császár táviratilag 2500 márkát utalványozott ki a ségélyre szorultaknak.

* **Hirtelen halál.** Tegnap délelőtt a Kispiac téren vásárlás közben *Olasz Duró* Jánosné városi első osztályú rendőr felesége összerogyott és azonnal meghalt. A rendőrségtől kivonult Veress őrmester a hullát Duró lakására szállította, hol megállapították, hogy az asszony halálát szívzselhűdés okozta.

* **Az érmihályfalvai ipartestület.** Az érmihályfalvai ipartestületben a legutóbb tartotta meg a hivatalos vizsgálatot a járási főszolgabíró, mint első fokú iparhatóság. A vizsgálat alkalmával kiderült, hogy az ipartestület legkevésbé sem felelt meg hivatásának, miért is kérte a kereskedelmi minisztertől a testület feloszlatását. A kereskedelmi miniszter tegnap küldte le az alispánhoz az erre vonatkozó rendeletét. Rendeletében a miniszter nem osztalja fel az ipartestületet, mivel azonban a vizsgálat alapján arról győződött meg hogy a testület nem szakavatott emberektől volt eddig vezetve, addig míg ez pótolva lesz, az ipartestülettel az ipartestületi teendők végzését elvonja és felhívja az iparhatóságot, hogy ez ügyben kellő vizsgálatot indítson.

* **Leölt sertések beszállítása.** Panasz érkezett hozzánk, hogy az utóbbi időben le-szurt kövér sertéseket szállítanak be egyes községekből és pusztákról Nagyváradra, a vámonkon keresztül. A panasz telve van aggodalommal, hogy ekintettel az egyes helyeken uralkodó értésvészre, a hatóságnak tudomása van-e ezen szállításokról s a kellő ellenőrzést foganatosítják-e az illetékes közegek az irányban is, nehogy elhullott s csak később megszurt, vagy betegen leölt állatok kerüljenek Nagyváradon forgalomba. A magunk részéről is a legéberebb ellenőrzést tartjuk e tekintetben szükségesnek s ajánljuk ezt a panaszt a városi főorvos figyelmébe.

* **Támogatást kérnek.** A magyar-óvári gazd. akadémia segítő egyesülete kérelemmel fordult Nagyvárad városához, hogy az intézett kebelében fennálló »Mensa academica« javára adományjal járuljon. Felemlíti a kérelem, hogy az intézetben egy biharmegyei, mint nagyváradai ifjak is nyerne kiképzését.

* **Pályázati hirdetések.** A sárréti járáshoz tartozó Bártód községben a községi orvosi állás megüresedett és erre a járási főszolgabíró pályázati hirdetést közöl. Ugyancsak üresedésben van a kisjenői körjegyzői állás is,

melyre a központi járás főszolgabírója most hirdet pályázatot a vármegye hivatalos lapjában. Üresedésben van végül a Sarkad községében létesített második községi orvosi állás is, erre a pályázatot szintén most írta ki a nagy-szalontai főszolgabíró.

* **Rajta csipett tejhamisítók.** A nagyváradai piacon igen gyakori a hamis élelmiszer, különösen a hamis tej. A közegészségügyi hatóság, dacára a sok bajjal járó vizsgálatnak, sokszor rajtacsipi a tej hamisítókát. A közigazgatási bizottság jövő csütörtökön tartandó ülésén is több tejhamisítási ügygel foglalkozik III-ad sorban.

x **A SZENT-LÁSZLÓ nyomdában legújabb divatu és legesinosabb névjegyek, valamint a legszebb bálai és esküvői meghívók, ugyszintén mindenféle nyomtatványok jutányos árban készíttetnek a legszebb kivitelben.**

TANÜGY.

A közs. iskolaszék ülése.

A tegnap délután tartott iskolaszéki ülés tárgysorozata hamar lepergett. A tárgysorozat keretében nagyobbára hivatalos bejelentések szerepeltek s egyetlen tárgy sem volt a mely jelentékenyebb vitát provokált volna. A polgári fiu iskola próbálta meg az iskolaszék hivatalos előadójától való függetlenítését, azonban az iskolaszék érvek hiányában elejtette a polgári fiu iskola tantestületének kérését.

A csendes gyűlés lefolyásáról tudósítunk a következő:

A gyűlésen Rimler Károly elnöklete alatt jelen voltak:

Dr. Adorján Ármán, dr. Altmann Jakab, Auspitz Adolf, Beczkay Lajos, dr. Berkovits Ferenc, dr. Döry Ferenc, dr. Fejő Sándor, Gábel Jakab, Grósz Sándor, dr. Hoványi Géza, Kiss Elek, dr. Konrad Márk, Rutter Emil, Sáfrány Lajos, Sipos Orbán, Schwartz Izidor, Váradai Mór, Bodnár János, Balogh Károly, Imrik Zoltán, dr. Keeskeméthy Lipót, Ó Dezső, Réz Mihály, Sulyok István, dr. Vueskics Gyula, Katonáné T. Róza, Mártonffy Zoltán, öz. Rechtné B. Zsófia, Szabó Ilonka és Tóth Mariska.

A múlt ülés jegyzőkönyvének jóváhagyásával kapcsolatosan Ó Dezső indítványozta, hogy a gyűlések elején az előző gyűlések jegyzőkönyvei felolvastassanak. Az indítványt elvetették.

Az iskolaszék elnöke előterjesztette, hogy az újvárosi fiu iskolánál és a réti iskolánál az osztályok tulzsfuoltsága miatt három parallel osztályt állítottak föl. Ezekhez az osztályokhoz Petrács János, Vueskics Gabriella és Bary Eteleka okl. tanítókat illetve tanítókat nevezte ki ideiglenes minőségben.

Bejeleni az iskolaszéknek, hogy Varga Teréz közs. iskolai tanító elhunyt. Meleg szavakban emlékezik meg az elhunytól s indítványozza, hogy az elhunyt érdemei jegyzőkönyvben örökíttessenek meg. Helyére ideiglenes minőségben Rigó Szeréna okl. tanítókat nevezte ki.

A vallás és közoktatásügyi miniszternek rendeletét a polgári iskolák tanítóinak fizeték-kiegészítése tárgyában, a közigazgatási bizottság határozatát az ifjusági könyvtárak, Nagy Dezső felebbezése és a Népmvelési Közlöny szerkesztése tárgyában tudomásul vették.

A polgári leányiskolai igazgatóknak kérelmét, mely szerint a polgári leányiskola helyiségében továbbképző tanfolyamot létesítsenek, teljesítendőnek véleményezte. Gábel a kormány támogatását óhajtán igénybe venni, Rimlernek nincs ez ellen kifogása, de a mostani időt nem tartja erre alkalmasnak.

Ó Dezső a polgári iskolai igazgatói állás szervezését, az előadói jognak az iskola igazgatójára való átruházását kérte. Miután az iskolaszéknek a polgári isk. igazgatója tagja s

kérését indokolni nem tudta, az iskolaszék a kérést elutasította.

Az újvárosi községi fuiskolának öt parallel osztálya a külvárosan van elhelyezve. A külvárosi igazgatóság létesítését határozza.

Az ipariskolai óráknak szombat és szerda délutánra való beosztását tudomásul vették. A szakitanitós gazdasági iskola fölállításának kérdését áttették a tantestületekhez véleményezés végett.

Molnár Béla ideiglenes minőségben teljesített működési idejére lakbérének kiutalását kéri. Elutasították.

Kalmár Lajos iskolaszólógnak véglegesítése után a polgári iskolai tanítóknak kérelmét (kárpótlás és lakbérfelemelés iránt) figyelmen kívül hagyták, miután a polg. isk. tanítók fizetésügyének rendezése tárgyában a miniszter döntése folyamathoz van.

Továbbképző tanfolyam.

A községi iskolaszék tegnapi jóváhagyó határozata után a polgári iskolát végzett lányok továbbképző tanfolyama december 1-én már megnyílik. Beiratkozhatni ugyanott november 30 és december 1-én d. u. 3—5-ig özv. Rechten Bauer Zsófia úrnőnél, ki a tanfolyam igazgatását elvállalta.

1. XIX. század magyar irodalmának főirányai házi olvasmányok alapján. Tanár: Dr Kardeván Károly főreáliskolai tanár. Heti óraszám 2.

2. Német irodalom és társalgás. (A XVIII. sz. második felének s a XIX. sz. első felének irodalma.) Tanár: ugyanaz; heti óraszám 2.

3. A XIX. század francia irodalmának főirányai, olvasmányok alapján; francia társalgás. Tanár: Hegedüs Árpád főreáliskolai tanár, óraszám 2.

4. Gyakorlati fejezetek a természettan, vegytan és számtan köréből, könyvvezetés. Tanár: Dr Visnya Aladár főreáliskolai tanár, óraszám 2.

5. A legújabb kor politikai és művelődés története. Tanár Sátrány Lajos, ref. tanítóképzői igazgató. Óraszám: 1.

6. Egészségtan, természettudományi és orvostani alapon. Tanár: dr Barta Andor, orvos. Óraszám: 1.

7. Kézimunka minták tervezése magyar stílusban s a természetből vett motívumok alapján. Tanár: Udvardy I. Ödön, főgimnáziumi tanár. Óraszám: 1.

8. Kézimunka tanítás. Tanárnő: Simonyi Ernőné, községi polg. isk. tanárnő. Óraszám: 2.

Az előadások naponként d. u. 3—5-ig tartatnak. Tandij havonként 10 korona. A beiratkozás, magától érthetőleg az egész évfolyamra kötelezi a hallgatókat.

Közönség köre.*

Nagyvárad, nov. 29.

Tekintetes Szerkesztő Ur!

Pásztor (Pollák) Ede új író a »Nagyvárad Friss Újság« mai számában engem ki szerkesztett. Megvádol az ügyvédi titoktartás megszegésével és megtenyegét azért fegyelmi eljárással.

Hogy mire terjed ki az ügyvédnek titoktartási kötelezettsége, azt én tudom; Pásztor ur azonban — bizonyosság erre fenti cikke — nem tudja. Fenyegetése fölött éppen azért én csak mosolygok.

Nem vagyok barátja a szenzáció-hajhásznak. Ez volt nálam az indok arra, hogy nem tettem közzé a különben eléggé érdekes és tanulságos kis esetet rögtön megtörténte után. Határozott szándékom volt azt nem bocsájtani a nyilvánosság elé mindaddig, amíg jogerős bírósági döntés nincs benne hozva. Miután azonban

* E rovat alatt közöltékért nem vállal felelősséget a Szerk.

Pásztor ur jónak látta kis esetét vezércikkben felhozni és ennek kapcsán engem nyilvánosan megvádolni, most már én is leközlöm a kis esetet. Csakis azért, mert az én eljárásomat Pásztor ur a nagy közönség ítéletére bízta. Lásson tehát tisztán a nagy közönség, hogy helyesen ítélkezhessek.

Pásztor ur az 1906. évi június 13-iki postával a következő tartalmu ajánlott levelet kapta:

Félix-füredő, 1906. június 12.

Tekintetes

Pásztor Ede urnak,

mint a »Friss Újság« szerkesztőjének.

Tekintetességed a mai 3 óras vonattal kijött hozzám a Félix-füredőbe és előadta, hogy Rákos V. Vilmosmal felmerült ügyemben a ma megtartott tárgyalást nem közli lapjában, és kiviszi, hogy a többi lapokban sem lesz az közölve, ha én ezért megfelelő pénzüsszeget adok önnek, melyet állítólag hírlapíró társaival kell megosztania. Én azt feleltem rá, hogy bátran közölhet, amit akar. Ön erre azt felelte, hogy az ilyen dolog nem lehet ám közönbös egy üzlet emberre nézve. Akkor én kijelentettem, hogy tanácsot fogok kérni ügyvédemtől, hogy mit tegyek? Ön azzal tavozott el a füredőből, hogy majd telefonozni fog nekem; addig én értekeztem ügyvédemmel és ha megegyezünk, garantírozom, hogy a holnapi nagyvárad lapok egyikében sem lesz egy szó sem a mai Rákos-féle tárgyalásról.

Ügyvédem dr Stokker József ur, kit ez irányban megkérdeztem, azt a tanácsot adta nekem, hogy leplezzem le nyilvánosan, bírósággal az ön revolvereskedését. E célból érdeklőmben kijött a füredőbe és amidőn engem felhívott és beszélgettünk, ő és Pfeiffer József pece-szent-mártoni lakos tanító ur hallgatták végig a másik kagylón telefon beszélgetésünket az első szótól az utolsóig.

Mint hogy pedig én nem követtem el megvetésre méltó büncselekményt, melynek elhallgatását megfizetni érdemes lenne, mint hogy különben is már türhetlenné vált a nagyvárad ügyvezetett hírlapírók ilyenforma zsarolása, revolverezése; ennek a társadalmi élet és a hírlapírói tisztesség érdekében véget vetni mindenkinek önmaga és a társadalom iránti kötelezése:

Méltóztassék tudomásul venni, hogy én önnek és ezen zsarolási műveletben állítólagos hírlapíró társainak sem 100 koronát, sem egy fillért nem adok; a zsarolási kísérletnek határozottan ellenállok. Ehelyett azonban megbízta ügyvédemet, hogy ön ellen zsarolás címen tegye meg a bünvádi feljelentést. Nagyon sajnálom, hogy a hivatalos órák már elmúltak és így ez a feljelentés csak a holnapi nap folyamán mehet be a kir. ügyészséghez.

Egyébként maradtam önt és állítólagos hírlapíró társait megillető tisztelettel

Komzsik Alajos s. k.

Előttünk:

Dr Stokker József s. k.

Pfeiffer József s. k.

Tény az, hogy megkapván ezen levelet, június 13-án este, vacsora után eljött irodámba és könyörgött, hogy a feljelentést vonnam vissza. En azonban kijelenttem, hogy a pénzüsszerzésnek illetlen módját üldözendő, büntetendő cselekménynek tartom; erre irányuló megbízást bárkitől örömmel elfogadok; ellenkező megbízatásra semmi árért kapható nem vagyok; és ha ügyfelem a feljelentést vissza akarná vonni, azt csak más ügyvéd által tehetné meg, általam nem.

Tény az is, hogy a rendkívül hosszadalmas és reám nézve nem éppen kellemes ezen esti beszélgetés folyamán Pásztor ur eléggé merészen még azt is megkérdezte tőlem, hogy vajjon korrekt dolognak tartom-e én azt, hogy őt ügyfelem így kelepcebe csalta? Erre én azt válaszoltam, hogy miként a dúvadakra

nincs tilalmi idő, azokat szabad mindenféle módon pusztítani, azonképen a hírlapírói kar dúvadainak tartom én azon újságírókat, akik ilyen uton is pénzt akarnak szerezni: tehát ügyfelem nemcsak inkorrekt dolgot nem követett el, hanem kötelességet teljesített, midőn ilyen visszaélést üldözőbe vett.

A kir. ítélőtábla megszüntető határozatáról hivatalos tudomásom még ma sincs. Megbocsátható bűnöm az nekem, ha a számra történt hivatkozás dacára is abban még mindig kételkedem. De ha úgy lenne is, nagyon korai dolog még Pásztor urnak jogerős megszüntetéséről beszélnie. Várjuk meg a dolog végét!

És ha csakugyan sikerülend is talán Pásztor urnak épp bórral kimenekülnie ezen csávából, melybe érdeme szerint jutott, — mert hiszen perben abszolút bizonyosság nem létezik, — az én ögi meggyőződésem mégis az lesz mindenkor, hogy az ő cselekménye teljesen kimeríti a zsarolás tényálladékát. És ezen jogi véleményemmel nem állok egyedül.

A Pásztor ur egyénisége, személye teljesen közönyös előttem. Eljárásomban ellene irányuló animozitás nem vezérelt. Ugynevezett újságíróknak hasonló eljárását minden körülmények között üldözendőknek tartom, tekintet nélkül az egyénre.

Pásztor urtól szivességet sem a multban soha nem kértem, sem a jövőben kérni nem fogok. Bizalmát kiérdemelni soha céloom nem volt. Most sem azért nyilatkozom, mintha vele hírlapi polemiait szándékoznék folytatni, hanem csupán azért, hogy az általa fölöttem ítékezésre fölhevített nagy közönség a tényállás megismerésével helyesen tudjon ítélkezni.

Legyen szives Szerkesztő ur jelen soraimat b. lapjának nyitltéri rovatában leközlölni; mert nézetem szerint ilyen dolgot kellő helyen tárgyalni csakis vonal alatt lehet.

Kiváló tisztelettel

Dr Stokker József
ügyvéd.

EGYESÜLETEK.

Az Orvosegylet gyűlése A biharmegyei orvos-gyógyszerész és természettudományi egylet f. é. december hó 1-én (szombat) d. u. 5 órakor rendes szakülést tart.

TÁVIRATOK.

Aerenthal és Kossuth.

Budapest, nov. 29. (Saját tud. táv.) Aerenthal báró külügyminiszter ma felkereste Kossuth Ferencet a kereskedelmi miniszteriumban és vele egy teljes óra hosszat tárgyalt.

A néppárt értekezlete.

Budapest, nov. 29. (Saját tud. táv.) Az országgyűlési néppárt ma este értekezletet tartott. Tárgyalta a honvédelmi tárca költségvetését. Rakovszky István támadta Fabricius ezredest, aki a képviselőház felosztatásában hirhedt szerepet töltött be. A honvédelmi miniszter védte Fabriciust azzal, hogy mint katona, teljesítenie kellett a megbízatást. Az értekezlet különben többek felszólalása után a tárca költségvetését elfogadta.

Uj gyártelepek létesítése.

Budapest, november 29. (Saját tud. táv.) Az Országos Ipartanács ma Wekerle Sándor elnöklésével ülést tartott, amelyen több új gyártelep létesítését beszélték meg.

SZÍNHÁZ.

A hét műsora.

Péntek: Szép Ilonka.
Szombat: Pesti nők.
Vasárnap: Szép Ilonka.

NYILTTÉR.

Vendéglő átvétel!

Van szerencsém tudomására adni a tisztelt vendéglő látogatóknak, hogy a **Szabó-féle Körös-parti vendéglőt** átvettem és ezt

Komló-kertnek

neveztem.

Izletes magyar konyhával, kitűnő hegyi borral állandó frissen csapolt közkedvelt Nagyváradai sörrel továbbá pontos kiszolgálással vezetem.

Főtörökvésem, hogy az igen tisztelt vendégeim részére kellemes szórakozást nyújtsak és polgári árat. — Hetenkint háromszor cigányzene.

Elvállalok mérsékelt áron **társas ebédeket, bankettet, lakadalmat.**

Becses pártfogásukért vagyok, teljes tisztelettel

Bors János,

Komló-kert vendéglős,
Körös-utca 1. szám.

Igazságszolgáltatás.

Megölték egy legényt. Gázsó János és Gázsó Ferenc, két egy testvér, támsdai legények ez év július 29-én egy bál alkalmával megölték Nyegro Tógyer legénytársukat. A nagyváradai esküdtbírósg tegnap kérte számon bűnös tettüket. A vádlottak mentésükre azt hozták fel, hogy Nyegro Tógyer haragosuk volt, s több ízben fenyegette, hogy elteszi őket láb alól. A főtárgyalás első napja a tanúk kihallgatásával tett el.

KÖZGAZDASÁG.

A háziipar Bihar megyében.

A földmivélségi miniszter a gazdasági munkások anyagi helyzetének javítására legalkalmasabbnak találta a **háziipar** meghonosítását. A munkások ugyanis az évnek nagy részében el vannak foglalva saját munkájukkal, azonban tél idején igen sokan tétlenül minden kereset nélkül lévén igen sok nélkülözésnek vannak kitéve. A háziipar meghonosítása által a munkások helyzetén igen sokat lehetne segíteni, mivel olyan időben végezhető, amikor más munkája nincs.

A miniszter erre vonatkozólag közzétett levelet bocsájtott ki minden törvényhatóságnak, hogy a tervezett háziipar érdekében nézetüket nyilvánítsák. Ezt a közzétett Biharvármegyének is megküldte a miniszter. Az alispán pedig felhívta a fősolgabirákat, hogy járásukra vonatkozólag adjanak információt a munkások viszonyok mikénti javításáról.

A fősolgabírák mindnyájan betérjesztették véleményeiket az alispánhoz.

A beérkezett véleményekből látszik, hogy a munkások sanyaru helyzetének legfőbb oka a lakosság nem törődősége. A legtöbb helyen a háziiparról szó sem lehet. Vannak azonban olyan helységek, hol a háziipar már elég szép virágzásnak örvend, ez is csak a háziiparra kedvező fekvési viszonyoknak köszönhető.

A **központi** járásban a lakosság leginkább földmivéléssel foglalkozik, a segítségnek tehát

ezen a téren kell megnyilvánulni. A fősolgabíró véleménye szerint ez úgy lenne megoldható, ha az egyes nagybirtokosoktól, kik földjeiket bérbe szokták adni, a föld parcellázva kis részekben jutna a munkások bérletébe. A bér fizetéséhez a munkások az állam nyújtana támaszt.

Berettyóújfalun vidéke határozottan tiltakozik a háziipar meghonosítása ellen.

A **vaskóhi** járásban a lakosság túlnyomó része gyümölcsstermeléssel, fagyással, gyenge földmivéléssel foglalkozik.

A **beéli** fősolgabíró véleménye szerint az ottani munkásoknak magas a házi ipar, itt előbb a nép műveltségét kell fejleszteni.

Élesden a lakosság inkább hajlik a házi ipar meghonosítására felé.

Érmihályfalva már most is gyakorolja a házi ipart, tehát itt ennek fejlesztése lesz szükség.

Mezőkeresztes a beéli fősolgabíró véleményét osztja.

A **derecskei** járásban a házi ipar eléggé ki van fejlődve. Ebből a járásból **Vértés** a legszegényebb, innen történik a legtöbb kivándorlás. A fősolgabíró azért leginkább ezt a községet ajánlja támogatásra.

A **margitai** fősolgabíró a munkások érdekeit leginkább az által látná támogatva, ha Margitán cukorgyárat létesítenének.

A **tenkei** járásban a fősolgabíró nagyon szükségesnek találja a házi ipar meghonosítását és erre a lakosság hajlammal is bír.

A **belényesi** járásban az állattenyésztés van leginkább kifejlődve, mivel a viszonyok erre a legkedvezőbbek. A támogatásnak tehát ezen a téren kellene leginkább megnyilvánulnia.

Szalárd faiskola felállításában látná leginkább elősegítve a munkásviszonyok javítását.

A fősolgabírák véleményei mind olyanok, hogy azok teljesítése szinte kivihetetlenek egyelőre; most csupán a háziipar meghonosítása által nyújtható támogatást akarja eszközölni a miniszter, azért a vélemények legnagyobb része a későbbi időkre marad.

A véleményeket a gazdasági egyesületnek adták ki tanulmányozás végett. A gazdasági egyesület foglalkozott is ezzel, azonban egyöntetű határozatot nem hozhatott, mivel a fősolgabírák különböző véleményei azt nem engedték meg. Az egyesület e kérdést úgy látná leghelyesebben megoldhatónak, ha úgy a megye, mint az egyesület részéről egy-egy bizottság küldetné ki, melyek közösen tárgyalnák ezt az ügyet. Az egyesület részéről Pekánovics Imre, Kaczvinszky Andor, Schvarcz Ferenc, Pósfay Sándor és Weingärtner az egyesületi titkár vannak kijelölve a tárgyalásra.

Az egyesület már most annak a nézetének ad kifejezést, hogy a háziipar meghonosítása a munkásoknak erős támasz lesz és e végből igen szükség lesz, hogy a községek a legelterjedtebb és legkönnyebb iparág gyakorlásához, a kosárfonáshoz megfelelő fűzta csemete telepeket létesítsen.

A gazdasági egyesület e javaslata tekintetében legközelebb fog intézkedni az alispán.

Értéktőzsde.

Budapest, november 29.

Osztrák hitelrészvény	678
Magyar hitelrészvény	798
Leszámitoló bank	506
Rimamurányi	525
Osztrák-m. állam vasútrészvény	670
Közúti vasút	594

A gabonatőzsde határideje.

Budapest, november 29.

Buza április	14 88	14 45
Rozs április	13 30	13 32
Tengeri ápt. 1907.	10 32	10 34
Repcze aug.-ra	26 80	27
Zab ápr.-ra	15 00	92 78

Hivatalos árfolyamok.

budapesti áru- és értéktőzsde 1906 nov. 29-én.

Magyar aranyjárdék 4%	116.50
Magyar koronajárdék 4%	956.0
Magyar keleti vasúti államkötvény 4%	84.25
Magyar földterhermentesítési kötvény 4%	95.25
Horvát-szlavon földterhermentesítési kötvény	96
Magyar gyermek sorsjegy-kölesön	204.50
Tisza zab. és szegedi sorsjegy-kölesön	153
Osztrák járdék papírban	90
Osztrák járdék ezüstben	100.10
Osztrák korona járdék	117.
Osztrák járdék aranyban	99
1860. oszt. államsorsjegyek	157.50
Magyar hitelbank részvény	17.60
Magyar hitelbank részvény	814.50
Városi villamosvasút	327.50
Osztrák hitelbank intézeti részvény	679
20 frankos frankos (Napolendor)	14.12
Osztrák-magyar államvasúti részvény	676.50
Német birodalmi márka	19.90
London vista	11762
Páris vista a	95.45
20 márkás arany	23.50

Nagyváradai hetivásái.

A nagyváradai piacon 1906. november 26. napján tartott vásárban eladott természetmennyek és élelmi szereknek árjegyzéke:

Tiszta buza 1-ső 13'	12.80	Kétszeres buza 12.60	10.40	Rozs ó 10.20	uj 10.20
10'	Árpa ó 11.60	uj 11.40	11.20	Zab ó 12.40	uj 12.20
12'	Tengeri 8.60	8.40	Borsó 30	Lencse 36'	Bab 18'
Köleskása 36'	Burgonyó 4.	100 kiló lángliszt 25.20	Zsemlyelisz 24.20	Fehérkenyérlisz 23.60	Barnakenyérlisz 20.
Szalma fuvarral 5.60	Szalma fuvarral 6.	Só zott szalonna 160.	Zsup-szalma 14.	Alom-szalma 10'	1 köbméter bükkfa 8.
Tölgyfa 8.	Cserfa 8.	1 kiló marhahus I. o. 1.44	1 kiló marhahus II. o. 1.36	1 kiló marhahus III. o. 1.28	1 liter ó-bor 1.
1 liter uj-bor 80.	liter pálinka 72.	1 liter szilvapálinka 1.60	1 liter szesz 2.	1 m. kőszó 21.80	1 mm. nyers faggyu 72.
1 m. m. olvaszt. fagyu 92	1 m. szappau 50.	1 mm birka gyapju	1 m. magyar gyapju	1 mm. hlt. -bor 64	1 hlt. ujbor 38.
1 m. m. mész 1.80	1 mm kemény faszén 5	mm. puha faszén 3	1 hlt. repese	1 hlt. dió 38	1 hlt. mogyoró
1 hlt. aszalt szilva	1 kg savanyu káposzta	1 kg szalonna nyers 1.50	1 kg sertéshus 1.44	1 kg vereshagyma 14.	1 kg foghagyma 40
1 kg bors 2.20	1 kg paprika 4.50	1 kg barna kenyér 18.	Egy liter kóla 44		

Marha ártáblázat 1906. évi nov. 26-27.

1 pár I-ső rendű jármos ökör	860-1400	korona.
1 pár II-od rendű jármos ökör	740-900	korona.
1 pár III-ad rendű jármos ökör	650-780	korona.
1 drb fejős tehén	200-500	kor., 1 drb vágó ökör 300-480
1 drb veres borju	42-60	kor. 1 drb. fél éves borju 70-100
1 drb egy éves borju	80-190	kor., 1 drb két éves borju 100-250
1 drb hizott sertés	120-122	kor., pár fél éves sertés 38-06
1 pár egy éves sertés	72-90	kor. 1 pár két éves sertés 130-190
1 drb. igás ló	170-250	korona. 1 pár ökrökbőr 80-100
gor., 1 pár tehénbőr	60-80	kor. 1 pár borjubőr 10-12
kor., 1 pár lóbor	30-36	korona.

Forgalmi kimutatás 1906 nov. 26-27.

Tiszta buza körülbelül 3200 hlt — Kétszeres buza 1000 hlt Rozs 1800 hlt Árpa 600 hlt Zab 750 hlt Tengeri 700 hlt burgonya 140 hlt.

Lóbaszjóságok Hizott sertés mintegy 119 félhizott 164 drb 2 évestől feljebb 240 drb 1 éves től feljebb 200 Süldő 196 drb malacz 173 drb. Vágó marha 110 drb Jármos ökör 353 drb Fejős tehén 460 drb borju 347 drb bivaly 14 drb uh és kecske 95 drb Ló 525 darab

A szerkesztésért felelős:

Dr. VUCSKICS GYULA.

Értesítés.

A Leszámitoló és Jelzálogbank részvénytársaság igazgatósága részvényeseinek 1906. november 25-én megtartott közgyűlésén hozott határozata értelmében a társaság részvénytőkéjét 500000 koronával

másfél millió,

azaz egymillió ötszázezer koronára felemeli a következő módokat mellett:

1. Kibocsátanak 2500 darab új részvényt 200 korona névértékkel.

2. Minden új részvényért a részvénytőkére 200 korona, a tartaléktőkére 100 korona, összesen tehát 300 korona fizetendő; azonfelül a részvény kiállítása és illeték fejében 3 korona.

3. A részvények értékében 50%, azaz százötven korona fizetendő, míg a másik 50%, azaz százötven korona, valamint a 3 korona kiállítási díj legkésőbb 1906 december 31-ig. Ezen időpontig a befizetett összegek után 50 százalékos kamattal térül vissza, míg ellenben a késedelmes fizetők 1907. január 1-től számított 6 százalékos kamatot tartoznak fizetni.

4. A részvényesek az új részvényre elővételi joggal bírnak s pedig aképpen, hogy két darab régi részvény re egy új részvény jegyezhető.

5. Az új részvények a régiakkal mindenben egyenlők s már az 1907. üzletév jövedelmében részesednek.

6. A részvényesek elővételi jogukat részvényeik bemutatásával 1906. évi december 15. nap

jáig bezárólag gyakorolhatják, míg a részvényjegyzés zárhatóideje 1906. december 20-ik napja.
Nagyvárad, 1906. november 25.

Leszámitoló és Jelzálogbank részvénytársaság
igazgatósága.

HIRDETESEK

jutányos árban

felvételnek a

„TISZÁNTÚL”

kiadóhivatalában.

Réti Takarékpénztár

RÉSZVÉNYTÁRSASÁG

Nagy-Váradon.

Lebonyolít mindenféle bankügyletet, u. m. váltóköcsönt nyújt, jelzálogköcsönt ad kamatokra betétet elfogad: könyvre, 5- % mellett és folyószámlára, valamint folyószámlaköcsönöket nyújt.

Konvertál köcsönöket előnyös kamattal mellett, előleget nyújt értékpapírokra, kézi zálogokra stb.

Az intézet helyisége **Szaniszló-u. 61. sz.** alatt Uri és Szaniszló-u. sarkán Grósz Sándor házában van.

Pénz!

Olosó

tőketörlesztéses
köcsönöket

10-75

évre folyósít, ugyszintén régi drágább kamatu köcsönöket kicserél (convertál) a lehető legrövidebb idő alatt

Házak, szőlők, földbirtokok

örök árban való **adás-vételét** vagy **bérlését** a legsikeresebb eredménnyel közvetíti.

Földbirtokok parcellázását

saját költségére elvállalja és finanszírozza

Faludi Ignác,

volt takarékpénztári titkár
bankbizományi és hitelfogalmi irodája.

Nagyvárad, Mészáros-u. 2. sz.

Telefon szám 424

Hirdetések felvételnek a kiadóhivatalban.

SZENT LÁSZLÓ KÖNYVNYOMDA

Nagyvárad, Szilágyi Dezső-u. 3. szám

Művek

folyóiratok, hírlapok,
vonalzatok,
gazdasági nyomtatványok,
egyházi, községi
és egyéb
hivatalos nyomtatványok,
körlevelek,
levélborítékok.

Elvállal és készít:

izléses kivitelben
mindennemű

nyomdai munkákat
jutányos árak mellett.

Vidéki rendelések gyorsan és pontosan eszközöltetnek.

Levélfek, számlák, falragaszok, bált meghívók, táncrendek, étlapok, naptárak, palackfeliratok, névjegyek, gyászlapok stb. a nyomdai szakba vágó nyomtatványok készítése.

A lat. és gör. szert. kath. egyházmegyei nyomtatványok

raktára.

Hirdetések felvételnek a kiadóhivatalban.

Belépési felhívás.

A „Polgári takaré- és segély-szövetkezet”
1907. január 1-én nyitja meg
12-ik évtársulatát.

A szövetkezet kizárólag azon célnak szolgál, hogy kötelező heti befizetések által, apró tőkék gyűjtésével fejlessze s ápolja a takarékosági szellemet, lehetővé teszi, hogy kisebb összegek is gyümölcsöző tőkévé nőhessenek s így mindazoknak, kik kerestetüknek csak kis részét tudják félre tenni, szövetkezetünk valóságos gyűjtőpénztára.

A kötelező heti befizetés minden jegyzett üzletresz után 20 fillér, mely 3 évig, vagyis 156 héten át fizetendő, mely idő lejártá után az összegyűjtött tőke osztalékkal együtt kiadatik.

Tagok felvétele s az új törzsbeli könyvecskék kiadása mai naptól kezdve d. e. 9-12-ig, d. u. 3-5 óráig a szövetkezet hivatalos helyiségében (Kossuth Lajos-utca 4. sz.) eszközöltek.

Nagyvárad, 1906. november 6.

Az igazgatóság.

A 12-ik évtársulat befizetési napjai:

Hétfőn délután 3-5-ig,
Csütörtök délután 3-5-ig.

Globus
tisztító kivonat.
Legjobb fémtisztítószer.

Egyedülálló gyártás: Fritz Schulz jun. Lipcsé, Németország.

A Nagyvárad Hitelbank takaré- és segélyszövetkezet 1907. január 1-én nyitja meg

V-ik évtársulatát.

Beiratkozni már most lehet a szövetkezet helyiségében.

Kossuth Lajos-utca 10. szám.

Egy-két jó családból való,
2-3 középiskolát végzett fiú
fizetéssel felvétetik
tanulónak
a Szent László nyomdában.

Az 1906 évi december hó 1-én esedékes

4%-os magyar koronajáradék
és 4%-os magyar jelzálog sorsjegyek
s z e l v é n y e i t
már november 20-tól kezdve
minden levonás nélkül pénztárunknál beváltjuk.
Nagyvárad takarékpénztár.

Nagyvárad város VILLAMOS MŰVE

Értesíti a n. érd. izzólámpa körtéket tart raktáron 3 legfeljebb 3-4 watt fogyasztással egyenáramú, melyek legolcsóbb áron kaphatók. A sima izzólámpa ára darabonként 72 fillér, ha világos (matt), sárga fényképesz-lámpák és mindenféle izzólámpa különlegességet ugyancsak kártell áron kaphatók eladásra. Ugyanott kaphatók nernst-lámpák és osmium-lámpák gyertyánként 15 watt fogyasztással.

Csillárok, és villamosmotorok eredeti gyári árak mellett kaphatók. A villamos mű igazgatósága elvállalja

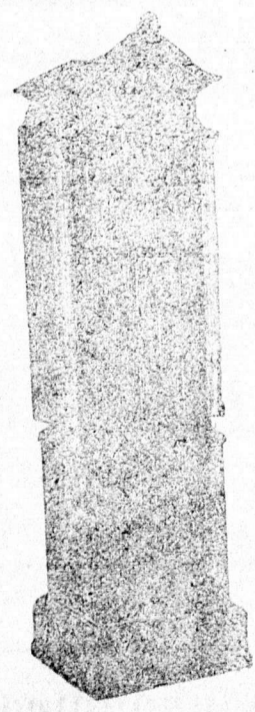
v i l l a m o s v i l á g í t á s i

erőátviteli berendezések felszerelését, bővítését, átalakítását, javítását. Ivlámpák kezelését, hozzávaló szénpálcák szállítását, berakását és minden e szakmába vágó munkálatokat a legolcsóbb ár mellett

Nagyobb megrendeléseknél megfelelő engedély. Költségvetés ingyen.

Szab. „RAPID” Gyorsfűtő készülék

értékesítő vállalat
Nagyvárad, Pável-utca 6. szám.
TELEFON 352. TELEFON 352.

Van szerencsénk a mélyen tisztelt közönséget értesíteni, hogy megrendeléseket a szab.

„RAPID” gyorsfűtőkészülékre már elfogadunk és azon helyzetben vagyunk, hogy azokat a leggyorsabban szállíthatjuk.

Szabadalmunk alkalmazása által a cserépkályha gyorsfűtővé alakul át és a következő előnyökkel bír:

1. A cserépkályha a tüzelőanyag meggyújtása után azonnal fűt; e hőfejlesztés szabályozható, egy szoba alig 10-15 perc alatt kifűthető
2. A „Rapid”-dal való fűtés 50-60 százalék tüzelőanyag megtakarítást eredményez.
3. A „Rapid” cserépkályhával való fűtés egészséges, mert a levegőt nem pörköli, mint például az izzó vaskályha.
4. A „Rapid” készülék minden már meglévő kályhán is könnyen alkalmazható.
5. A «Rapid» külsőleg szép és tetszetős s bármely cserépkályhának díszére válik.
6. A «Rapid» készülék a cserépkályháról tetszés szerint levehető és ismét visszahelyezhető.
7. A «Rapid» beszerzése nem drága, a beszerzési költségek már egy fűtési idény alatt megtérülnek a fűtőanyag megtakarítás által.
8. A cserépkályha a Rapiddal való felszerelés dacára eddigi összes jó tulajdonságait megtartja (a meleget bosszan tartja.)
9. A «Rapid» berendezés javításra nem szorul, mert tűz közvetlen nem éri.
10. A «Rapid» meleg iránti érzékenysége meglepő: már egy iv papir elégetése a «Rapid» elületlen érezhető meleget áraszt.

Olcso árak nagyság és minőség szerint. A «Rapid»-ot bármelyik kályhás beállítja, mert célra mintával láttatik el.

Tisztelettel:

Szab. „Rapid” gyorsfűtőkészülék
értékesítő vállalat.